

този път чрез страданието поради братоубийството. Вазов не само увенчава с лавров венец победите на българския войник, но дава израз и на страданието по изгубените човешки животи на близките чужди в безсмислието на тази война. Поетът съчувства и страда, когато вижда в Драгоманския проход на 11 ноември 1885 г. първия убит сърбин.

Посвещава му едноименното стихотворение („Първият убит сърбин“. – Т. 3, с. 19–20). Неотменната сближеност между двата народа е налице и в най-тежкия момент, когато взаимно убилите се сърбин и българин, издъхвайки в окопа, припознават общото си минало в боя срещу турците при Алексинац по време на Сръбско-турската война (1876 г.) (Стихотворението „В окопа“. – Т. 3, с. 40–41). Горестен е моментът на братоубийството.

Геополитическите цели и стремежи на тогавашния управляващ сръбски елит не достигат до ума и сърцето на обикновения човек. Много показателни в това отношение са двата разказа „Вълко на война“ (1886 г.) и „Иде ли?“ (1886 г.). Техните главни герои Вълко и баба Цена нямат самочувствие на победители във войната. И двамата изпадат в недоумение след военната касапница:

Само едно още не можеше да разбере добре тоя прост орач: защо се биха със сърбите? („Вълко на война“. – Т. 7, с. 20).

– Все божии християни... Ами защо ли се биха?...чуди се баба Цена. („Иде ли?“ – Т. 7, с. 24).

Вазов заема осъдителна позиция към подпалвачите на войната: „*Но мене ми се чини, че има със стотини хиляди прости орачи като Вълка и у нас, и у съседът, които платиха с парата си и с кръвта си лукът на тая война, а още не могат да си обяснят кому беше тя толкоз притрябвала и защо я направиха необходима, когато тям трябваше само слънце и дъжд навреме. Глупава сган.*“ („Вълко на война“. – Т. 7, с. 20). Писателят морално осъжда виновните за нарушения естествен ход на живота. Той споделя зрителния ъгъл на тружениците от двата народа към необходимите им жизнени цикли, съзвучни с хармонията на природните ритми.

Образът на сръбския крал Милан I, останал в българската история като подбудител и причинител на братоубийствената Сръбско-българска война, се отличава с противоречива интерпретация у Вазов в различни по жанр произведения: поетични и публицистични.

През 1882 г. Вазов отбелязва в кратка статия във в. „Народний глас“ (Дубя, Пловдив, сряда, бр. 333, 13 октомври 1882 г.) идването на крал Милан в България. Авторът в синхрон с народните настроения, на които винаги е бил най-точният барометър, изразява възторжено и приповдигнато отношението си към идеята за южнославянското единство. „ПЪТУВАНИЕТО НА Н. ВЕЛИЧЕСТВО СРЪБСКИЙ КРАЛ МИЛАНА до Русчук в България“ (Т. 19, с. 288) е новина № 1 на деня – „най-важното явление, което днес занимава и привлича вниманието. Тържествеността и блясъкът на приема, които му се правят от българското население, са едно живо доказателство на братските и горещи чувства на българския народ към сръбския и към господарят му“ (Т. 19, с. 288). Крал Милан се явява емблематична фигура, способстваща „още по-силно за укрепването на тия свещени връзки, които от памтивека свързват двата славянски народа на Дунавът“ (Т. 19, с. 288). На него се възлагат надеждите за